

EVLİLİK UYUMU VE MÜKEMMELİYETÇİLİK BOYUTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Selda Koydemir* - Z. Eda Sun Selşik** - Esin Tezer***

ÖZET

Bu çalışmada 50 evli çiftin evlilik uyumlarının mükemmeliyetçiliğin üç boyutuna göre farklılık gösterip göstermediği ve evlilik uyumu ile mükemmeliyetçiliğin boyutları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada eşler, Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (ÇBMÖ) yanıtlamışlardır. Yüksek uyum ve düşük uyum gösteren eşlerin mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü çoklu varyans analiziyle, mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarının evlilik uyumu ile ilişkileri ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Kay-sayısı formülüyle incelenmiştir. Bu analizler sonucunda yüksek uyum ve düşük uyum gösteren eşlerin mükem-meliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık göstermediği ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Evlilik ilişkisi, eş (evlilik) uyumu, mükemmeliyetçilik

ABSTRACT

The present study investigated whether dyadic adjustment of 50 married couples differed with respect to three dimensions of perfectionism, and whether there was a relationship between dyadic adjustment and perfectionism. Couples completed Dyadic Adjustment Scale (DAS) and Multidimensional Perfectionism Scale (MPS). One-way multivariate analysis of variance (MANOVA) was conducted to figure out whether high adjusted and low adjusted groups differed with regard to dimensions of perfectionism. The relationship between dyadic adjustment and dimensions of perfectionism were computed via Pearson Product Moment Correlation Coefficient formula. The results of the analyses in-

dicated that there were no significant differences between high adjusted and low adjusted groups in terms of three dimensions of perfectionism. Furthermore, no significant relationship was found between marital adjustment and perfectionism.

KEY WORDS

Marital relationships, dyadic adjustment, perfectionism

Aile ve evlilik danışmanlığı alanında yapılan araştırmalarda, araştırmacıların ilgisini çeken konuların başında eşler arasındaki uyum gelmektedir (Abbott ve Brody, 1985; Crawford, Houtz, Houston ve George, 2002; Johnson ve Booth, 1998; Kaslow ve Robinson, 1996). Bu konudaki çalışmalara verilen önem, evlilikteki mutluluğun, evli bireylerin genel yaşam doyumu ve mutluluğu ile yakından ilişkili olduğu (Glenn ve Weaver, 1981; Marini, 1976); buna karşılık, evlilikte yaşanan sıkıntuların ve uyumsuzluğun, bireylerin hem psikolojik hem de fiziksel sağlıklarını olumsuz etkilediği yönündeki araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir (Burman ve Margoline, 1992; Glenn, 1975; Shek, 1995).

Evli bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığı açısından bu derece önemli olan evlilik yaşantısının kalitesini arttırmak pek çok araştırmacıyı bir yandan uyumu kavramsal olarak tanımlamaya, diğer yandan da eşler arasındaki uyumla ilişkili etmenlerin belirlenmesine yönelik araştırmalar yapmaya yöneltmiştir. Örneğin, Spanier (1976), evlilik uyumunu ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirme çalışmasında eşler arası uyumu, sonucu beş boyutun derecesiyle belirlenen bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu boyutlar, (a) soruna yol açabilecek eşlerarası farklılıklar, (b) kişilerarası gerilimler ve kişisel kaygı, (c) eş doyumu, (d) eşlerin uyuşması, (e) eşlerin ilişkisini etkileyecek önemli kararlarda uzlaşmadır.

* Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

** Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

*** Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Evlilik doyumu ve uyumunu etkileyen etmenlerin incelenmesine yönelik yurt dışında ve Türkiye’de yapılan çalışmalar da ise, genel olarak, çocuk sayısı, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, aile yaşam siklusu gibi demografik değişkenler (Abbott ve Brody, 1985; Clark-Nicolas ve Gray-Little, 1991; Şener, 2002; Tezer, 1994), eşitliğe dayanan ilişki (Olçay-Yasak, 1997), eşler arasındaki çatışmalar ve çatışma davranışları (Kaslow ve Robinson, 1996; Tezer, 1986; Wilson, Larson, McCulloch ve Stone, 1997), yapıcı iletişim biçimleri (Greef ve De Bruyne, 2000; Malkoç, 2001), eşi bağımlı ve kontrolcü algılama (Gökmen, 2001) gibi ilişkiye yönelik değişkenler ile kaygı (Addis ve Bernard, 2002; Dehle ve Weiss, 2002), depresyon (Kastro, 1998; Tutarel-Kışlak, 1995), yalnızlık (Demir ve Fışlıoğlu, 1999) ve kızgınlık (Addis ve Bernard, 2002) gibi bazı psikolojik özellikler, evlilik uyumu ve doyumu ile ilgili faktörler olarak bulunmuşlardır.

Eşler arasındaki uyum ve evlilik doyumuyla ilgili olarak sıklıkla çalışılan değişkenlerden bir diğeri de kişilik özellikleridir (Blum ve Mehrabian, 1999; Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Sharpley ve Khan, 1982; Watson ve Hubbard, 2000).

Kişilik özelliklerinden nevrotizmin eşler arası uyumu yordayan en belirgin özellik olduğu dikkati çekmektedir (Botwin, Buss ve Schakelford, 1997; Bouchard ve ark., 1999). Kişilik özelliklerinin eşler arası evlilik uyumunu yordayıcılığı, erkek ve kadınlar için farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, kadınların uyumu için sadece nevrotizm ve uzlaşılabilirlik yordayıcı olurken erkeklerin uyumu için bu özelliklere ek olarak içtenlik ve dürüstlük de yordayıcı olmuştur (Bouchard ve ark., 1999).

Ayrıca, kişilik özellikleri açısından eşler arası benzerliğin de eşler arası uyumla ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin, her iki eş için de, dürüstlük bakımından benzer olma ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Nemecek ve Olson, 1999). Son yıllarda, bir kişilik özelliği olan mükemmeliyetçilik de eşler arasındaki uyumun incelendiği araştırmalara dahil olmuştur (Flett, Hewitt, Shapiro ve Rayman, 2001; Haring, Hewitt ve Flett, 2003; Hewitt, Flett ve Mikail, 1995;).

Mükemmeliyetçilik kavramı, çeşitli kişilik kuramcıları (Burns, 1980; Hamachek, 1978; Hollender, 1965; Pacht, 1984) ve günümüz araştırmacılarının (Frost, Marten, Lahart, ve Rosenblate, 1990; Hewitt ve Flett, 1991b) ilgi odağıdır. Pek çok araştırmacının ilgisini çekmekle beraber, mükemmeliyetçiliğin herkes tarafından kabul edilen tek bir tanımına rastlanmamaktadır.

Hewitt ve Flett (1991a, 1991b) mükemmeliyetçiliği, çok boyutlu bir kişilik özelliği olarak tanımlamıştır. Bu boyutları, kendine yönelik (self-oriented), başkalarınca belirlenen (socially prescribed) ve başkalarına yönelik (other-oriented) mükemmeliyetçilik olarak adlandırmışlardır.

Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, bireyin kendisi için gerçekçi olmayan standartlar koyması, kendisini aşırı eleştirel bir biçimde değerlendirmesi ve mükemmeli elde etme ve hatalardan kaçınma için yüksek bir motivasyona sahip olması olarak açıklanmaktadır. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ise yine aynı bileşenleri içermektedir. Ancak burdaki tek fark, bireyin bu kendi koyduğu ulaşılması güç standartlara, çevresindekilerin uymasını beklemesidir. Bu anlamda da başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçiliğin kişilere arası bir boyutu olarak tanımlanmaktadır. Son olarak, başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ise bireyin, başkalarının kendisi ile ilgili gerçekçi olmayan beklentilerinin olduğu ve kendisini aşırı ölçüde eleştirdiklerini düşündüğü bir boyuttur. Burada önemli rolü bireyin algıları oynamaktadır çünkü birey, çevresindeki kişilerin kendisinden mükemmel ya da kusursuz davranışlar beklediğini algılamaktadır (Hewitt ve Flett, 2002).

Mükemmeliyetçiliğin boyutları pek çok kişisel sorunla ilişkili bulunmuştur. Çalışmalar, başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçiliğin, depresyon ve kaygı (Hewitt ve Flett, 1991a; Hewitt, Flett, Ediger, Norton ve Flynn, 1998), intihar girişimi (Hewitt, Flett ve Turnbull-Donovan, 1992), umutsuzluk (Chang ve Rand, 2000), alkol bağımlılığı ve çeşitli kişilik bozukları (Hewitt ve Flett, 1991b) ile olumlu yönde ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin ise yine hem depresyon (Hewitt ve Flett, 1991a) hem de ümitsizlik (Hewitt ve ark., 1998) ile olumlu yönde iliş-

kili olduğu bulunmuştur. Mükemmeliyetçiliğin üç boyu arasında başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin psikolojik semptomlarla en az ilişkili olan boyut olduğu görülmektedir (Chang ve Rand, 2000; Hewitt ve Flett, 1991a; Hewitt et al., 1998).

Mükemmeliyetçiliğin pek çok kişisel değişkenle ilişkisi araştırılmış olmakla birlikte, yol açtığı kişilerarası sorunlarla ilgili olarak daha az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda, özellikle, mükemmeliyetçiliğin kişilerarası boyutları olarak nitelendirilen başkalarınca belirlenen ve başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin, kişilerarası ilişkileri etkileyen çeşitli niteliklerle ilintili olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ile yalnızlık, utangaçlık ve düşük sosyal benlik değeri gibi psikososyal uyum sorunları (Flett, Hewitt ve De Rosa, 1996); eleştirilmek ve başkalarına aptalca görünmek gibi değerlendirilmeye yönelik korkular (Blankstein, Flett, Hewitt, ve Eng, 1993) ve düşük empati, sosyal kaygı, güvensizlik, kızgınlığı ifade etmede güçlük (Hill, Zrull ve Turlington, 1997) arasında ilişki bulunmuştur.

Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ise kişilerarası sorunlara yolaçabilecek başkalarını suçlama, otoriterlik ve baskınlık (Hewitt ve Flett, 1991b), kibirli-kinici olma ve taşkalplılık (Hill ve ark., 1997) gibi kişisel özelliklerle ilintilidir.

Bu çalışmalarda mükemmeliyetçilikle ilişkili bulunan özelliklerin kişilerarası ilişkileri dolaylı olarak etkilediği görülmekle birlikte, mükemmeliyetçiliğin doğrudan evlilik ya da flört gibi yakın ilişkilerle olan bağlantısını araştıran az sayıda çalışma bulunmaktadır (Haring ve ark., 2003; Hewitt ve ark., 1995; Flett ve ark., 2001).

Hewitt ve arkadaşları (1995), mükemmeliyetçiliğin kişilerarası boyutlarının ilişki sorunlarında rolü olduğunu bulmuşlardır. Ağırları olan hastalar ve eşleri ile yapılan bu çalışmada, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri yüksek olan eşe sahip hastalar eşleriyle olan uyumlarının daha düşük olduğunu rapor etmişlerdir. Ayrıca, başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik

düzeyi yüksek olan ağırlı hastaya sahip eşlerin ise daha düşük eş uyumu rapor ettiği görülmüştür.

Yapılan diğer bir çalışmada da Flett ve arkadaşları (2001) başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ile eş uyumu arasında negatif bir ilişki bulmuşlardır.

Haring ve arkadaşları (2003) başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçiliğin, her iki eş için de eşler arası uyumu yordayan önemli bir faktör olduğunu ve bu değişkenler arasında güçlü bir negatif ilişki bulunduğunu belirtmişlerdir. Ancak, Hewitt ve arkadaşlarının (1995) bulgularından farklı olarak, başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin evlilikteki işleyişi yordamadığını rapor etmişlerdir.

Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında, mükemmeliyetçiliğin bazı psikolojik değişkenlerle ilişkisi çalışılmış olmakla birlikte (Dinç, 2001; Oral, 1999; Sun-Selişik, 2003; Zabunoğlu, 1999), kişilerarası ilişkilerle olan ilişkisini içeren çalışmaya rastlanmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, evli çiftlerin evlilik uyumlarının mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutuna (kendine yönelik, başkalarına yönelik ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik) göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırmada, ayrıca, bireylerin evlilik uyumları ile mükemmeliyetçilik boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu iki amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eşlerin evlilik uyum düzeylerine göre mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı farklar var mıdır?

2. Eşlerin evlilik uyum puanları ile mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

YÖNTEM

Katılımcılar

Bu çalışma, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 50 evli çift (N = 100) üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada

gönüllük ilkesi esas alınmış ve araştırma her iki eşin de katılmaya gönüllü olduğu eşler üzerinde yürütülmüştür. Katılımcıların yaşları 25 ile 61 arasında değişmektedir (erkekler için = 37.18, SS = 9.72; kadınlar için = 34.59, SS = 8.26). Örnekleme oluşturan çiftlerin ortalama evlilik süresi 9.35 yıldır (SS = 9.07). Çiftlerin % 45'i çocuk sahibi olmadıklarını, % 27'si 1, % 24'ü 2 ve % 2'si ise 3 çocuğa sahip olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısından fazlasını (% 62) üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada biri evlilik uyumunu diğeri mükemmeliyetçiliği ölçmek amacıyla geliştirilmiş iki ayrı ölçme aracı kullanılmıştır.

Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ). Spanier (1976) tarafından geliştirilmiş olan ÇUÖ (Dyadic Adjustment Scale; DAS) evli veya birlikte yaşayan çiftlerin ilişkilerinin niteliğini algılayış biçimlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 32 maddeden oluşmakta ve ölçekten toplam puanın yanı sıra 4 alt ölçek puanı hesaplanabilmektedir. Bunlar, eşler arası uzlaşma (dyadic consensus), eş doyum (dyadic satisfaction), eşler arası bütünleşme (dyadic cohesion) ve duygusal ifade (affectional expression) ölçekleridir. Spanier (1976) alt ölçeklerden alınan puanların kullanabileceğini rapor etmekle birlikte genellikle eşlerin ilişkisinin niteliğini ölçmek amacıyla ÇUÖ'den alınan toplam puanlar kullanılmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puanlar 0 ile 151 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, eşlerin ilişkilerini daha uyumlu olarak algıladıklarına işaret etmektedir. Spanier, ölçeğin tümü için hesaplanan alfa katsayısının .96 olduğunu, bu katsayıların alt ölçeklerde .73 ile .94 arasında değiştiğini; ayrıca, ölçeğin yeterli içerik ve yapı geçerliğine sahip olduğunu rapor etmiştir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması, Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından 264 evli kişi üzerinde yapılmıştır. Güvenirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin iç tutarlılığı .92, iki-yarım test güvenirliliği .86 olarak hesaplanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin yapı geçerliğinin orijinali ile uyumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca, ölçeğin, Locke-Wallace Evlilik Uyumu Testi ile

saptanan ölçüt-bağımlı geçerliği katsayısı $r = .82$ bulunmuştur.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ). Mükemmeliyetçilikte bireysel farklılıkları ölçmek amacıyla Hewitt ve Flett (1991b) tarafından geliştirilen ÇBMÖ (Multidimensional Perfectionism Scale; MPS), 45 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yanıtlanmasında, 1 (kesinlikle katılıyorum) ve 7 (kesinlikle katılmıyorum) arasında değişen, 7'li Likert tipi derecelendirme esas alınmıştır. Üç alt ölçekten alınan yüksek puanlar, mükemmeliyetçilik düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir.

Hewitt ve Flett (1991b), örneklem grubunu üniversite öğrencilerinin oluşturduğu çalışmada, yaptıkları faktör analizi sonucunda 3 faktörün varyansın %36'sını açıkladığını rapor etmişlerdir. Ölçeğin iç tutarlığına ilişkin alfa katsayılarının ise kendine yönelik, başkalarına yönelik ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik için sırasıyla .89, .79 ve .86'dır. Yapılan pek çok çalışma, ölçeğin yeterli düzeyde geçerlik ve güvenirlilik kriterlerine sahip olduğunu göstermiştir (Frost, Heimberg, Holt, Mattia ve Neubauer, 1993; Slaney, Ashby ve Trippi, 1995).

Bu çalışmada, ÇBMÖ'nün, Oral (1999) tarafından uyarlanan Türkçe versiyonu kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlanmış ölçeğin faktör yapısı, orijinali ile benzerlik göstermektedir (Oral, 1999). Güvenirlik çalışmasında, tüm ölçek için alfa katsayısı .91'dir. Alt ölçekler için ise bu katsayı kendine yönelik, başkalarına yönelik ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik için sırasıyla .91, .73 ve .80'dir.

İşlem

Verilerin toplanması aşamasında eşlerin birbirlerinin yanıtlarını incelemelerini önlemek ve eşler arasındaki etkileşimi mümkün olduğunca engellemek amacıyla, ölçekler, her bir eş için ayrı zarflara konulmuş ve eş değerlendirmelerinin bir arada yapılabilmesi için bu iki zarf ayrı bir üçüncü zarf içine konulmuştur. Ölçeklerin uygulanması sırasında, araştırmacılar çiftlerin yanında bulunmadığı için, ölçeklerin başına, çalışmanın amacı-

nın kısaca anlatıldığı ve çiftlerden, ölçekleri eşlerinden bağımsız olarak yanıtlamaları istenen bir yönerge eklenmiştir.

Verilerin Analizi

Eşlerin ÇUÖ'den aldıkları toplam puanlar ortanca-dan bölünerek eşler düşük ve yüksek uyum gösteren eşler olarak iki gruba ayrılmıştır (En yüksek puan = 140 ; En düşük puan = 55; Ortanca =115). Bu iki grubun mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yöntemiyle saptanmıştır. Katılımcıların mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre farklılık göstermemesi (kendine yönelik mükemmeliyetçilik için $t(98) = .50, p = .62$; başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik için $t(98) = .33, p = .74$; başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik için $t(98) = .03, p = .97$) ve katılımcı sayısının sınırlı olması nedeniyle MANOVA analizinde cinsiyet değişkeni dikkate alınmamıştır.

Araştırmanın ikinci amacına yönelik olarak ise, bireylerin ÇUÖ'den aldıkları toplam puanlar ile mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı formülü kullanılarak incelenmiştir.

Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Yüksek uyum ve düşük uyum gösteren eşlerin, mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için verilere uygulanan MANOVA sonuçları iki grup arasında mükemmeliyetçiliğin kendine yönelik, başkalarınca belirlenen ve başkalarına yönelik boyutlarına göre anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir, Wilks' $\lambda = .98, F(3,96) = .54, p = .66, h^2 = .02$.

Bireylerin ÇUÖ'den aldıkları toplam puanlar ile mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayıları .05 düzeyinde anlamlı

değildir. Bu katsayılar, kendine yönelik için $r = .05$, başkalarına yönelik için $r = .06$ ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik için ise $r = -.09$ 'dur.

TARTIŞMA

Bu araştırmada (a) evli çiftlerin evlilik uyumlarının mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediği ve (b) eşlerin evlilik uyumları ile mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkilerin anlamlı düzeyde olup olmadığı araştırılmıştır.

Bulgular, yüksek ve düşük evlilik uyumuna sahip eşlerin mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutundan (kendine yönelik, başkalarına yönelik ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik) aldıkları puanlar açısından anlamlı farklılıklar bulunmadığını ve bu boyutlarla evlilik uyumu puanları arasındaki korelasyon katsayılarının da anlamlı düzeyde olmadığını göstermiştir.

Araştırmanın sonuçlarına, eş uyumu ile mükemmeliyetçiliğin kendine yönelik boyutu arasındaki ilişkiler açısından bakıldığında, elde edilen bu bulgunun, literatürdeki bazı araştırma sonuçlarıyla tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda (Haring ve ark., 2003; Hewitt ve ark., 1995; Flett, ve ark., 2001), eş uyumu puanları ve kendine yönelik mükemmeliyetçilik puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmekte ve bu bulgular, kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin diğer iki mükemmeliyetçilik boyutuna göre kişilerarası değişkenlerle daha az ilişkili olmasıyla açıklanmaktadır. Bu araştırmada elde edilen ortak bulgunun da, benzer açıklamaları desteklediği söylenebilir.

Bu araştırmanın sonuçları, ayrıca, eşlerin evlilik uyum düzeyleri ile başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermektedir. Yurt dışındaki bazı araştırma sonuçlarına bakıldığında da eş uyumu ve başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir (Flett ve ark., 2001; Haring ve ark., 2003). Ancak diğer çalışmalardan farklı olarak, Hewitt ve arkadaşlarının araştırma sonuçları (1995) başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri yüksek olan eşe sahip hasta eşlerin daha düşük eş uyumu rapor ettikleri-

ni göstermektedir. Haring ve arkadaşları (2003) bu farklılığın, Hewitt ve arkadaşlarının özel bir örneklem grubu ile çalışmalarından kaynaklanmış olabileceğini belirtmişlerdir. Bir başka deyişle, başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin, stresli ve desteğe ihtiyaç duyan hasta eşlere yöneltilmesi durumunda düşük eş uyumunu yorduyor olabileceğidir.

Son olarak araştırmamızın bulguları eş uyumu ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik arasında da anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalardaki ortak bulgu ise, çift uyumunun başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ile olumsuz yönde ilişkili olduğudur (Haring ve ark., 2003; Hewitt ve Flett, 1995; Flett, ve ark., 2001). Bu açıdan bakıldığında, bu araştırmada elde edilen bulgunun diğeri araştırma bulgularıyla desteklenmediği görülmektedir. Bu konunun ileride yapılacak araştırmalarla yeniden ele alınmasına gereksinim olduğuna inanılmaktadır.

Bu araştırmada ele edilen bulgular bir bütün olarak ele alınıp tartışıldığında araştırmanın bazı sınırlılıklarının vurgulanması gerektiğine inanılmaktadır. Genel olarak mükemmeliyetçilik konusunda yapılan çalışmalarda, araştırmacılar mükemmeliyetçiliğin stresle etkileşime girerek genel psikolojik uyumu (Chang ve Rand, 2000) veya bazı psikolojik sorunları (Hewitt ve Flett, 2002) yordadığını bulmuşlardır. Bu çalışmada evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiler araştırılırken stres faktörü kontrol edilmemiş olmakla birlikte çalışmaya katılan eşlerin evlilik uyum puanlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, eşlerin en azından evlilik ilişkilerinden kaynaklanan streslerinin düşük düzeyde olduğuna bir işaret olarak kabul edilebilir. Ancak, Türkiye’de bu konuda ileride yapılacak olan çalışmalarda stres faktörü ile birlikte evlilik doyumu ve kalitesini yordamada etkili bulunan ilişki sürecindeki etkileşimler, paylaşılan günlük aktiviteler gibi ikili ilişkilerdeki özelliklerin (Johnson ve Booth, 1998) ve ilişki yürütme becerisi, empati gibi ilişkiye yönelik kişilik özelliklerinin (Scheneewind ve Gerhard, 2002) de araştırılmasının eş uyumu ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkilerin açıklığa kavuşturulmasında rol oynayacağına inanılmaktadır.

Ayrıca, araştırmanın örneklem ve veri toplama araç ve yöntemleri açısından da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Katılımcı sayısının (N= 100) az olması ve örneklem grubunun eğitim düzeyleri yüksek bireylerden oluşması, araştırmanın genellenebilirliğini sınırlayan önemli faktörlerdir. Veri toplama araçlarıyla ilgili sınırlılıklar ise ölçeklerin kendini değerlendirmeye dayalı olması, dolayısıyla yanıtların bireylerin gerçek tepkilerini yansıtmama olasılığıdır. Habke ve arkadaşları (1999), bu alandaki çalışmalarda ÇBMÖ’nün eşler için uyarlanmış formunun kullanılmasını önermektedir. Bu çalışmada ise, ölçeğin evli bireylerin yanıtladıkları Türkçe’ye adapte edilmiş formu kullanılmıştır. Ayrıca, ÇBMÖ’nün alt boyutları hem yurt dışındaki (Suddarth ve Slaney, 2001) hem de yurtiçindeki (Oral, 1999; Sun-Selışık, 2003) çalışmalarda halen tartışılır bir konudur. Bu nedenlerle, bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu değişkenlerin başka ölçme araçları ve ilgili değişkenlerle desteklenerek kullanılmasının yararlı olacağına inanılmaktadır. Son olarak, ölçeklerin uygulanması aşamasında araştırmacıların uygulayıcı olarak eşlerin yanında bulunamamış olması da araştırmanın sınırlılıklarından biri olarak görülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın evli çiftlerin evlilik uyumları ile mükemmeliyetçiliğin alt boyutları arasındaki ilişkileri inceleyen bir ön çalışma olduğu ve elde edilen bulguların bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutacak önerileriyle literatüre bir katkı sağlayabileceği umut edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abbott, D. A. ve Brody, G. H. (1985). The relation of child age, gender, and number of children to the marital adjustment of wives. **Journal of Marriage and the Family**, 47, 77-84.
- Addis, J. ve Bernard, M. E. (2002). Marital adjustment and irrational beliefs. **Journal of Rational Emotive and Cognitive-Behavior Therapy**, 20, 3-13.
- Blankstein, K. R., Flett, G. L., Hewitt, P. L. ve Eng, A. (1993). Dimensions of perfectionism and ir-

- rational fears: An examination with the fear survey schedule. **Personality and Individual Differences**, 15, 323-328.
- Blum, J. S. ve Mehrabian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. **Journal of Personality**, 67, 93-125.
- Botwin, M. D., Buss, D. M. ve Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. **Journal of Personality**, 65, 107-136.
- Bouchard, G., Lussier, Y. ve Sabourin, S. (1999). Personality and Marital Adjustment: Utility of the five-factor model of personality. **Journal of Marriage and the Family**, 61, 651-652.
- Burman, B. ve Margolin, G. (1992). Analysis of the association between marital relationships and health problems: An interactional perspective. **Psychological Bulletin**, 112, 39-63.
- Burns, D. D. (1980). The perfectionist script for self-defeat. **Psychology Today**, 34-51.
- Chang, E. C. ve Rand, K. L. (2000). Perfectionism as a predictor of subsequent adjustment: Evidence for a specific diathesis-stress mechanism among college students. **Journal of Counseling Psychology**, 47, 129-137.
- Clark-Nicolas, P. ve Gray-Little, B. (1991). Effects of economic resources on marital quality in black married couples. **Journal of Marriage and the Family**, 53, 645-656.
- Crawford, D.W., Houtz R.M., Houston T.L. ve George, L. J. (2002). Compatibility, leisure, and satisfaction in marital relationships. **Journal of Marriage and the Family**, 64, 433-450.
- Dehle, C. ve Weiss, R.L. (2002). Associations between anxiety and marital adjustment. **Journal of Psychology**, 136, 328-339.
- Demir, A. ve Fıfıloğlu, H. (1999). Loneliness and marital adjustment of Turkish couples. **Journal of Psychology**, 133, 230-241.
- Dinç, Y. (2001). **Predictive role of perfectionism on depressive symptoms and anger: Negative life events as the moderator**. Unpublished Master's Thesis, The Middle East Technical University, the Institute of Social Sciences, Ankara.
- Fıfıloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples. **European Journal of Psychological Assessment**, 16, 214-218.
- Flett, G.L., Hewitt, P.L., Shapiro, B. ve Rayman, J. (2001). Perfectionism, beliefs, and adjustment in dating relationships. **Current Psychology**, 20, 289-312.
- Flett, G.L., Hewitt, P.L. ve De Rosa, T. (1996). Dimensions of perfectionism, psychosocial adjustment, and social skills. **Personality and Individual Differences**, 20, 143-150.
- Frost, R. O., Marten P., Lahart, K. ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. **Cognitive Therapy and Research**, 14, 449-468.
- Frost, R. O., Heimberg, R., Holt, C., Mattia, J. ve Neubauer, A. (1993). A comparison of two measures of perfectionism. **Personality and Individual Differences**, 14, 119-126.
- Glenn, N.D. (1975). The contributions of happy marriage to the psychological well-being of males and females. **Journal of Marriage and the Family**, 37, 594-601.
- Glenn, N.D. ve Weaver, C.N. (1981). The contribution of marital happiness to global happiness. **Journal of Marriage and the Family**, 43, 161-169.

- Gökmen, A. (2001). **Evlı eşlerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Greef, A. P. ve De Bruyne T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. **Journal of Sex and Marital Therapy**, 26, 321-334.
- Hamachek, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. **Psychology: A Journal of Human Behavior**, 15, 27-33. Abstract-PsychINFO.
- Haring, M., Hewitt, P.L. ve Flett, G.L. (2003). Perfectionism, coping, and quality of intimate relationships. **Journal of Marriage and the Family**, 65, 143-159.
- Habke, A. M., Hewitt, P. L. ve Flett G. L. (1999). Perfectionism and sexual satisfaction in intimate relationships. **Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment**, 21, 307-322.
- Hewitt, P. L. ve Flett, G. L. (1991a). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. **Journal of Abnormal Psychology**, 100, 98-101.
- Hewitt, P. L. ve Flett, G. L. (1991b). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. **Journal of Personality and Social Psychology**, 60, 456-470.
- Hewitt, P. L. ve Flett, G. L. (2002). Perfectionism, stress, and coping in maladjustment. In G.L. Flett & P. L. Hewitt (Eds.), **Perfectionism: Theory, research, and treatment** (pp. 253-285). Washington, DC: American Psychological Association.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Ediger, E., Norton, G. R. ve Flynn, C. A. (1998). Perfectionism in chronic and state symptoms of depression. **Canadian Journal of Behavioral Science**, 30, 234-242.
- Hewitt, P.L., Flett, G. L. ve Mikail, S., F. (1995). Perfectionism and relationship adjustment in pain patients and their spouses. **Journal of Family Psychology**, 9, 335-347.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L. Turnbull-Donovan, W. (1992). Perfectionism and suicidal potential. **British Journal of Clinical Psychology**, 31, 181-190.
- Hill, R.W., Zrull, M.C. ve Turlington, S. (1997). Perfectionism and interpersonal problems. **Journal of Personality Assessment**, 69, 81-103.
- Hollender, M. H. (1965). Perfectionism. **Comprehensive Psychiatry**, 6, 94-103.
- Johnson, D.R. ve Booth, A. (1998). Marital Quality: A product of the dyadic environment or individual factors? **Social Forces**, 76, 883-1005.
- Kaslow, F. ve Robison, J.A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. **The American Journal of Family Therapy**, 24, 153-171.
- Kastro, R. M. (1998). **Evlilik içi uyum ve depresyon: Evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir çalışma**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Malkoç, B. (2001). **The relationship between perfectionism patterns and marital adjustment**. Unpublished Master's Thesis, Middle East Technical University, the Institute of Social Sciences, Ankara.
- Marini, M. M. (1976). Dimensions of marriage happiness: A reserach note. **Journal of Marriage and the Family**, 38, 443-449.
- Nemechek, S. ve Olson, K.R. (1999). Five-factor Similarity and marital adjustment. **Social Behavior and Personality**, 27, 309-318.

- Olçay-Yasak, Y. (1997). Dimensions of Marital Relationships as perceived by husbands and wives. **Genetic, Social & General Psychology Monographs**, 123, 211-233.
- Oral, M. (1999). **The relationship between dimensions of perfectionism, stressful life events and depressive symptoms in university students: A test of diathesis-stress model of depression.** Unpublished Master's Thesis, Middle East Technical University, the Institute of Social Sciences, Ankara.
- Pacht, A. R. (1984). Reflections on perfection. **American Psychologist**, 39, 386-390.
- Scheneewind, K.A. ve Gerhard, A. (2002). Relationship personality, conflict resolution, and marital satisfaction in the first 5 years of marriages. **Family Relations**, 51, 63-72.
- Sharpley, C. F., ve Khan, J. A. (1982). The relationship between marital adjustment and self-concept for married individuals and couples. **Journal of Individual Psychology**, 38, 62-71.
- Shek, D. T. L. (1995). Marital Quality and Psychological well-being of married adults in a Chinese context. **Journal of Genetic Psychology**, 45-57.
- Slaney, R.B., Ashby J.S. ve Trippi J. (1995). Perfectionism: Its measurement and career relevance. **Journal of Career Assessment**, 3, 279-297.
- Spanier, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. **Journal of Marriage and the Family**, 38, 15-28.
- Suddarth, B.H., ve Slaney, R.B. (2001). An investigation of dimensions of perfectionism in college students. **Measurement and Evaluation in Counseling and Development**, 34, 157-166.
- Sun-Selişik, Z. E. (2003). **The dimensions of perfectionism and their relationship to helpless explanatory style.** Unpublished Master's Thesis, Middle East Technical University, the Institute of Social Sciences, Ankara.
- Şener, A. (2002). **Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezer, E. (1986). **Evli eşler arasında çatışma davranışları: Algılama ve doyum.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezer, E. (1994). **Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etkisi: Kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma.** *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmoloji Dergisi*, 2, 209-217.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). **Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Watson, D. ve Hubbard, B. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-ratings. **Journal of Personality**, 68, 413-450.
- Wilson, S.M., Larson, J.H., McCulloch B.J., ve Stone, K.L. (1997). Dyadic adjustment: An ecosystemic examination. **The American Journal of Family Therapy**, 25, 291-306.
- Zabunoğlu, E. S. (1999). **Predictors of pathological eating attitudes among Turkish university students.** Unpublished Master's Thesis, The Middle East Technical University, the Institute of Social Sciences, Ankara.

Summary

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARITAL ADJUSTMENT AND DIMENSIONS OF PERFECTIONISM

Selda Koydemir* - Z. Eda Sun Seltşik** - Esin Tezer***

Among the research related to family and marriage counseling, dyadic adjustment in marital relationships has been one of the most attractive areas for researchers. Marital relationships are so important for both the physical and psychological health of married individuals that many researchers have attempted to investigate the factors related to marital adjustment. There are many variables which have been studied together with marital adjustment. Among these are some demographic variables such as number of children, duration of marriage, or the age difference between partners; some variables related to the relationship itself such as conflict resolution strategies between partners, or communication skills; or some psychological variables such as depression, anxiety, or loneliness.

Personality variables have also been frequently studied in terms of their relationship to dyadic adjustment. For instance, neuroticism has been found to be an important indicator of dyadic adjustment. In addition, the similarity between partners in terms of personality variables is also associated with marital adjustment.

Perfectionism is one of the personality variables which has been recently included in the research area of marital relationships. Some researchers define perfectionism as a multidimensional personality variable. According to most frequently used definition of multidimensional perfectionism, it includes three dimensions, namely, self-oriented, other-oriented and socially prescribed perfectionism.

Perfectionism has been studied with many personality variables; however, there are fewer studies

related to the interpersonal problems that perfectionism causes. These studies show that, especially other-oriented and socially prescribed perfectionism are associated with the qualities that are important in interpersonal relationships. For instance, socially prescribed perfectionism has been associated with some problems such as loneliness, shyness, low self-concept, low empathy, social anxiety, difficulty in expressing anger, and fear of being criticized. Most of the studies indicated that socially prescribed perfectionism is the dimension which is found to show the strongest negative association with dyadic adjustment.

In this present study the researchers investigated whether dyadic adjustment differed with respect to three dimensions of perfectionism, and whether there was a significant relationship between dyadic adjustment and dimensions of perfectionism.

METHOD

Fifty volunteered married couples participated in the study. Participants' ages ranged between 25 and 61. The average year of marriage for couples is 9.35 years. The couples completed two measures, namely, Dyadic Adjustment Scale (DAS) and Multidimensional Perfectionism Scale (MPS). A separate direction page was attached explaining the purpose of the study and requesting not to fill the questionnaires together as partners. DAS assesses the quality of the relationship as perceived by married or cohabiting couples. DAS is comprised of 32 items that gives a total score ranging between 0 and 151. Several studies indicated that DAS has

* Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

** Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

*** Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

adequate evidence of validity and reliability. The internal-consistency reliability for the Turkish version of DAS was .92 and the split-half reliability coefficient was .86. As for the validity studies, it was found that construct validity of Turkish form was compatible with the original form. Furthermore, as for the evaluation of the criterion validity of Turkish form; the correlation between the translated DAS and the translated Locke-Wallace Marital Adjustment Test was .82.

The other scale, MPS, is a 45-item instrument that assesses individual differences in perfectionism through three different dimensions. It uses 7-point Likert scale, ranging from 1 (strongly disagree) to 7 (strongly agree). Higher scores reflect greater levels of perfectionism. Several studies indicated that MPS has adequate evidence of validity and reliability. The factor structure of Turkish version of MPS shows similarity with the factor structure of the original scale. As for the reliability of the adapted version of the scale, the alpha coefficient for the total scale was .91 and for the subscales it ranged between .73 and .91.

In the present study, partners were divided into two groups (high-adjusted and low-adjusted) based on the median of the DAS scores (Maximum score = 140; Minimum score = 55; Median = 115). In order to figure out whether these two groups differed on the scores of three dimensions of perfectionism, one-way MANOVA was conducted. As for the second purpose of the study, the relationship between participants' DAS scores and perfectionism sub-dimensions scores were computed by employing Pearson Product Moment Correlation Coefficient formula.

RESULTS

The results indicated that there were no significant differences between the two groups with regard to self-oriented, socially prescribed, and other-oriented perfectionism scores. Furthermore, no significant correlations were found between participants' total DAS scores and perfectionism sub-dimensions scores.

DISCUSSION

With regard to our findings about the relationship between partners' marital adjustment and 2 dimensions of perfectionism, namely, self-oriented and other-oriented perfectionism it can be said that results of the present study supported the findings of related studies in the literature (Haring et al., 2003; Flett et al., 2001). However, when our findings regarding the relationship between marital adjustment and socially prescribed perfectionism were considered there seems to be an inconsistency with the findings of studies in which a significant relationship was found between dyadic adjustment and socially prescribed perfectionism (Haring et al., 2003; Hewitt & Flett, 1995; Flett et al., 2001).

Yazışma Adresi:

Z. Eda Sun Selışık

Eğitim Bilimleri Bölümü

Eğitim Fakültesi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

İnönü Bulvarı

06531 Ankara

Tel: 210 4045

Fax: 210 1254

edasun@fedu.metu.edu.tr